

Gatans fotograf

Ibland skjuter han från höften. Ibland frågar han snällt om lov. Andra gånger vill han helt slippa folk i sina gatubilder. För Robert Blombäck är det viktigt att ofta byta bildstil.

– Får jag ta en bild av er? Så närmar sig Robert Blombäck två tuggummituggande tjejer i nedre tonåren på Sergels torg.

Robert nöjer sig inte bara med en bild på tjejerna. Det blir flera rullar.

– De borde väl vara i skolan nu. Här på Plattan får de säkert en annan uppmärksamhet än i skolan och hemma, säger Robert med en gnutta oro i rösten.

– Jag ska bara ta en sista bild, säger Robert till tjejerna och tar några exponeringar till.

Tjejerna ber att få några bilder till sina Hotmailadresser när Robert säger:

– Nu blev det snyggt ljus. Kan jag inte få ta några bilder till?

Visst får han det. Tidigare fick han nej av samma tjejer. Efter att Robert gått runt på Sergels torg i en timme väcktes deras nyfikenhet och till slut kom de fram och undrade vad han fotograferade. Robert förklarar att han fotograferar Sergels torg för att senare kunna göra en bok. Isen var bruten och Robert fick ta sina bilder.

Gatufotografering ligger Robert varmt om hjärtat.

– Det var där det började med förebilder som Henri Cartier-Bresson och Josef Koudelka, och de hänger kvar än.

Men Robert följer inte sina ledstjärnor blint utan varierar metod och manér för varje projekt.

– Så fort jag fastnat i en stil måste jag hacka mig loss.

Även om gatufotograferingen ligger nära hjärtat och har följt Robert genom åren tar han även andra bilder och filmar.

TEXT OCH REPORTAGEFOTO

MAGNUS FRÖDERBERG

ÖVRIGA BILDER

ROBERT BLOMBÄCK

– Får jag ta en bild?
Efter att ha gått runt en timme på Sergels torg lyckas Robert Blombäck vinna de två tjejernas förtroende. Robert tar rulle på rulle. Bilderna är en del i hans kommande bokprojekt om personerna och miljön kring Sergels torg. Alla bilder tas med samma kamera, samma objektiv, samma sorts film och samma blix. Batteriet till blixten har han i rygsäcken.

Robert Blombäcks senaste uppdrag var att fotografera en cykel. Därför dammsuger han sin studio när jag kommer på besök. Däcken var skitiga.

– Egentligen gillar jag inte att fotografera prylar, i alla fall inte för ofta. Men det kan vara kul att gå runt i tofflorna, sätta snyggt ljus och lyssna på bra musik ibland.

– Bäst gillar jag att jobba med mina egna projekt. Det har jag alltid hållit på med.

Att jobba med sina egna fotoprojekt är många dröm men du stupar ofta på ekonomin. Robert har lyckats få flera stipendier och gör också kommersiella uppdrag, som att fotografera en cykel.

Hans första stipendium fick han av Sveriges bildkonstnärsfond i mitten av 1980-talet. Pengarna tog honom till Portugal där han gick runt och fotograferade på gatorna, precis som förebilden Henri Cartier-Bresson.

– Vid 14 års ålder började jag fotografera en del. Det blev mest snygga bilder, men det gav mig inget. Jag var bildintresserad men dålig på att teckna, så fotograferandet passade mig. Först några år senare, efter gymnasiet och när jag jobbat en tid, hittade jag rätt. Jag upptäckte Anders Petersens bok Gröna Lund och fastnade direkt för gatugenren.

– Jag började en tvåårig fotografutbildning på gymnasiet i Luleå och tack vare att jag redan gått i gymnasiet en gång slapp jag all teoretisk undervisning i allmänna ämnen. Vår lärare var dokumentärfotograf från Stockholm och slängde ut läroplanen. Vi slapp de obligatoriska studioövningarna och fick fota dokumentärt.

Somrarna ägnades åt jobb som pressfotograf på de lokala tidningarna.

– Det var lärorikt att tvingas lösa bilduppgifter snabbt och att få träffa mycket folk, men jag insåg att det inte var något för mig.

Genom en labbkompis i Luleå hamnade Robert i Stockholm. Tre månader var det tänkt att han skulle stanna. Han delade labb med en av sina förebilder, Maud Nycander.

Gatubilderna från Portugal blev liggande.

I stället rullade projekten på. Under 1990-talet gjorde Robert en bok om ungdomar och främlingsfientlighet som fick stor uppmärksamhet. Boken hette ”Sverige, Sverige foterland” och ledde till att Robert blev kontaktad av Sveriges

Television som önskade en film i samma ämne.

– Visst kunde jag göra det. Sedan hamnade jag i ungdomsfacket ett tag.

Robert blev nöjd med filmen, men själva filmandet gav inte så mycket.

– Det är hundra gånger svårare att vara stillbildsfotograf. Bilden ska ju kunna hänga på i många år.

– Som film- eller tv-fotograf har man inte samma ställning som en stillbildsfotograf. Det är journalisten som bestämmer. Det passar inte mig. Jag gillar att bestämma.

Helt avskräckt är ändå inte Robert av filmandet. Han har arbetat som fotograf för *Kalla fakta* och nyligen var han på uppdrag i Indien. Då jobbade han med två projekt samtidigt, både film och stillbild.

– Normalt fungerar det inte för mig att fotografera något annat när jag är i väg på uppdrag. Koncentrationen är för stor. Men här gick det utmärkt. De dagar när vi inte kunde filma passade jag på att göra stillbildsreportaget.

Till slut blev det en film om lesbiska kvinnor i Indien och ett stillbildsreportage om den växande indiska medelklassen.

– När vi träffade de lesbiska kvinnorna undrade de varför två vita heterosexuella män skulle vara intresserade av dem. Tack vare att vi var så pålästa fick vi deras förtroende.

Ett annat uppdrag tog Robert till Marocko.

– Väl där blev uppdraget inställt så jag hade fyra dagar på mig att fotografera vad jag ville.

I kameraväskan hade Robert med sig en gammal panoramakamera med formatet 6 x 12.

– Sökaren är så oexakt att det är lite gissning att komponera. Så jag kunde lika bra fotografera från höften.

Metoden visade sig ha fler fördelar.

– En del var rätt misstänksamma och när jag gick runt mitt på dagen när alla satt och slumrade hade jag allas ögon på mig. Tack vare den tysta centralslutaren kunde jag trycka av från höften utan att störa någon.

De senaste åren har Robert jobbat mycket med mellanformat:

– Jag fotograferade mycket med småbild tidigare och till slut var det ingen utmaning. Jag visste precis hur jag skulle fylla småbildsrutan. Därför blev det olika mellanformatare ett tag som Mamiya 6, 7 och RZ. Och panoramakameran. Nu är jag tillbaka till småbildsformatet igen. Jag har köpt mig en Canon Eos 20D och några objektiv.

Robert gillar att kunna gå igenom dagens bilder på hotellrummet på kvällen. Han har en Epson-mellanlagringsenhet som han tankar in bilderna i för att titta på dem och lagra dem.

– Problemet med digitalkameran är att det är lätt att slarva. Man måste vara noggrannare än man tror. Bara för att det är lätt att trycka av och titta på bilderna måste skärpan och exponeringen hamna precis rätt.

Robert håller upp en bild i affischformat som han hämtat

från ett proffslabb.

– Titta på kvaliteten. Bilderna håller verkligen för att dras stort.

Bilden är tagen i Mostar i det forna Jugoslavien tidigare i år och ska ställas ut tillsammans med kollegan Ewa Stackelbergs bilder som hon tog på samma ställe för tio år sedan. Robert och Ewa delar studio tillsammans i Stockholm sedan några år tillbaka.

Titeln på utställningen är ”Kall fred i Mostar – en stad präglad av krig”.

Canonkameran fick också hänga med till Frankrike.

– Jag åkte nyligen på en gatuteaterfestival i Aurillac i Frankrike och fotograferade i några dagar. Det blev lite bilder till en resetidning och så mina egna gatubilder.

Robert har flera projekt på gång samtidigt och ofta låter han bilderna ligga en tid för att sedan ta upp tråden igen. Det händer dock att bilderna förblir i sina lådor.

Från en hylla på väggen fylld med fotopapperskartonger tar Robert fram en gul Kodaklåda som han har skrivit ”Sauna” på.

– Det är ett projekt om bastukulturen och om mina morföräldrar som dog med en dag mellan sig. Urnorna blev stående i ett skåp i tio år efter ceremonin. Jag tänkte att jag och min familj kunde ta med dem och basta. De gillade att basta.

Bilderna är tagna med en polaroidkamera som ger negativ

”Tick” låter sluta-
ren nästan ljudlöst
från Roberts gamla
panoramakamera med
negativformatet 6 x 12.
Bilden är tagen i
Marrakech i Marocko
mitt på dagen då alla
slappade. Många blickar
föjde hans rörelser och
därför fotograferade han
från höften.

– en långsam process där en ny film måste laddas för varje exponering. Negativen blir tunna och måste kopieras på hårt papper. Robert experimenterar med vilket slags papper och kemi som passar bilderna bäst.

Han försöker också hitta bilder som passar tillsammans och visar två bilder. Den ena bilden föreställer Roberts son och den andra en räv i snö, för att ge en bild av värmen inomhus och kylan utanför.

Robert ställer sig också frågorna: Hur berättar man? Hur hittar man kärnan?

Något färdigt svar har Robert inte. Han jobbar på och försöker hitta svaret.

SEDAN MÅNGA ÅR TILLBAKA är Robert medlem i bildbyrån Bildhuset i Stockholm. Det är en bildbyrå med många konstnärligt inriktade fotografer.

Robert lägger fortfarande in bilder in i arkivet, men tar inte bilder särskilt för arkivet.

– Det funkade inte för mig att gå runt att ta snygga bilder. I dag ska bilder på människor vara ”releasade”, alltså att de som är med på bilderna har godkänt att bilderna får användas i reklam.

– Jag klarar inte av att fråga folk jag fotograferar om jag får sälja bilderna på det viset; det är inte därför som jag fotograferar. Det skulle inte ens kännas bra att fråga vänner och familj trots att jag säkert skulle få ja från dem.

Hur ser då Roberts fotoalbum ut?

– Jag gör inga album. Det sköter min fru. Så är det väl för alla fotografer?

Robert har upptäckt en rolig sak med digitalkameran. Nu kan han tävla med sin son om vem som får bäst bilder eftersom man kan titta på bilderna direkt. Det är jättekul.

– Jag fotograferar allt mindre. När jag var yngre var fotograferingen ett sätt att upptäcka världen. I dag vet jag vad jag är ute efter och fotograferar bara det.

Hur ser en bra bild ut?

– I ett bra fotografi finns det så mycket känslor, samtidigt som fotografen måste tänka som en journalist.

FÖR ROBERT ÄR DET VIKTIGT att hitta rätt stil till varje projekt.

– Jag målar inte upp stora projektplaner och sätter inte upp höga mål, för det skulle kväva mig. I stället jobbar jag intuitivt. Då är jag som bäst. Men i bakhuvudet finns alltid en idé om vad jag vill åstadkomma.

– Ibland poppar gamla bilder upp och blir till något nytt. Så var det med bilderna från Portugal som Robert tog i mitten av 1980-talet.

– Jag gick igenom de planlöst tagna bilderna och sorterade alla bilder som var för tydligt inspirerade av Henri Cartier-Bresson och mina andra förebilder. Jag tog också bort alla bilder med hockeyfrillor och liknande för att göra boken tidlös.

Kvar fanns bilder som andas lite Anders Petersen och som berättar om fado.

Under tre månader i Portugal fastnade Robert för folkmusikstilen fado och kulturen kring den.

– Det är en musikstil med mycket hjärta och smärta, en sorts portugisisk blues, kan man säga.

Många år efter resan gav Robert ut boken ”Guitarra Portuguesa” som är namnet på den tolvsträngade gitarr som är central inom fado.

– När boken släpptes och vi hade releasefest på restaurang Prinsen i Stockholm kom många fado-anhängare. Jag var rädd att de skulle tycka att jag inte begripit vad fado är, men de tyckte tvärtom.

För Robert är gatufotograferingen början på hans fotografiska utveckling. På gatan lär man sig se hur en bild uppstår

genom att fler bildelement sammanstrålar till en bild under ett kort ögonblick, det avgörande ögonblicket.

– Det seendet har jag nytta av när jag gör bildreportage. Gatufotografering borde kanske ingå som ett obligatoriskt moment i fotoutbildningarna.

– Jag var ute och undervisade på mediegymnasiet. De som läste foto där visste inte ens vem Cartier-Bresson var, mästaren av det avgörande ögonblicket.

I sina bilder från Sergels torg blandar Robert flera typer av metoder. Han tar en del ögonblicksbilder i det avgörande ögonblicken och han tar bilder av personer som han ber om lov att få fotografera.

Men alla bilder föreställer inte människor.

– Jag försöker också fånga miljön, arkitekturen utan människor.

Bilderna paras sedan ihop två och två och hamnar i en bildportfölj, som ett utkast till en kommande bok.

– Förr var jag noga med att folk tyckte det var okej att jag fotograferade. Jag sökte åtminstone ett tyst medgivande.

Utrustning:

- Canon 20D
- 17-40
- 50/1,4
- Mamiya 6 och 7 med några objektiv
- Blixt Minicam Zoomlite 100
- Mamiya RZ med 3 objektiv
- Polaroid 600
- Panoramakamera 6 x 12 av okänt märke
- Problixtar

Hur berättar man en historia? Vilka bilder hör ihop? Vad är kärnan? Det är frågor som Robert ställer sig när han arbetar med sina projekt. ”Sauna” kallar han ett pågående projekt. I papperskartongerna ligger bilder från andra projekt och uppdrag.

Bilden till höger: Fado kallas en populär portugisisk folkmusik-kultur. Robert åkte planlöst ner till Portugal på 1980-talet och fotograferade allt möjligt. Många år senare sammanställde han bilderna till en bok om fado.

"I ett bra fotografi finns det så mycket känslor, samtidigt som fotografen måste tänka som en journalist."

"Sverige, Sverige fosterland" heter en uppmärksam bok om ungdomar och rasism med Roberts bilder. Den kommer snart ut i pocket.

Bilden till vänster:
I sin studio har Robert en gul myshörna. Resten av studion är mer modernt inredd. Här kan Robert sitta och tala i telefon eller titta i fototidningar.

I dag fotograferar Robert människor utan att be om lov. I dag funderar han i stället om det är rätt att publicera bilden.

– Men jag är alltid tydlig med vad jag gör och smyger inte. Jag är heller inte bara betraktare. Jag puttar in mycket av mig själv för att ge energi åt bilden.

– Gatufotografi är mer än något flyktigt för mig. Det är mönster och rörelse, olika element som kan uppstå till nya helheter.

SAMMANHÅLLANDE FÖR BILDERNA I SERIEN om Sergels torg är att de är tagna med samma kamera, objektiv, film och blix. Robert använder mellanformatskameran Mamiya 6 som ger kvadratiske bilder som Robert sedan beskär på olika sätt. På kameran sitter en kraftig blix med en 15 centimeter stor mjölkvit diffuserande sfärisk plastskiva från en badrumslampa framför reflektorn.

– Den ger ett otroligt mjukt och fint ljus.

Någon blixtautomatik finns inte, utan Robert tar de flesta bilderna på ungefär samma avstånd. Går han närmare får han blända ner. Det befintliga ljuset kan han kontrollera genom att justera slutartiden. Tack vare att det sitter en

centralslutare i objektivet kan blixten även synkronisera på snabba tider.

Ryggsäcken fylls upp av ett stort och tungt batteri till blixten.

Kameran och blixten är stor och tydlig, ingen risk att någon misstar sig på i vilka ärenden Robert är ute.

Långa stunder står han på torget och ser sig omkring. Till slut blir han en del av torget och accepteras av dem som är där.

– Det är sällan någon som sagt nej när jag bett att få ta en bild. Ändå är ett torg ett svårt ställe att fotografera på. På andra ställen kan man komma tillbaka flera gånger och lära känna folk. Här är människorna nya för varje gång.

Men i dag får Robert ett nej när han vill fotografera en lång yngling i uppseendeväckande kläder. Ynglingen säger att han inte vill bli förknippad med Sergels torg. Trots flera charmanta övertalningsförsök lyckas inte Robert blidka honom, kanske för att Robert har en efterhängsen reporter i hasorna.

Intill sitter två tuggummituggande tjejer.

– Får jag ta en bild av er? frågar Robert. ■

SPECIAL Robert Blombäck bedömer dina gatubilder

Har du också fotograferat på gator och torg? Öppet, från höften eller helt utan människor. Robert tar gatubilder av olika slag och bedömer gärna dina bilder, hur de än är tagna.

Skicka in bilder som du vill ha bedömda till redaktionen på mejladressen lasarbild@alltomdigitalfoto.se. Skriv "gatubild" i ämnesraden. Varje enskild bild måste vara minst 2 megapixel, men varje e-brev i sin helhet får inte vara större än 7 megabyte.

Sista dag att lämna in bilder för bedömning är onsdagen den 19 oktober.

I nummer 11 av Kamera & Bild (ute den 8 november) visar vi några av de intressantaste bilderna tillsammans med Roberts fylliga kommentarer.

